

Buhay at Tinig ng Kalinga sa Kulturang Popular

Jenalyn D. Comadre

Malagnat National High School

jenalyn.comadre@deped.gov.ph

Petsa ng Pagsumite:

Abril 18, 2026

Petsa ng Pagtanggap:

Abril 28, 2026

Petsa ng Paglathala:

Mayo 5, 2026

DOI:

10.5281/zenodo.20035978

Abstrak

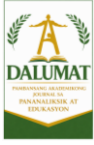
Ang pag-aaral na ito ay isang masusing pagsisiyasat sa buhay na perspektibo ng henerasyong Gen Z hinggil sa kanilang katutubong identidad sa gitna ng mabilis na agos ng modernisasyon. Sa gitna ng makabagong teknolohiya at pandaigdigang impluwensya, nilayong suriin ng pananaliksik kung paano pa rin nananatiling matatag ang pundasyon ng kulturang Kalinga sa kaisipan at puso ng mga kabataan. Binigyang-diin sa pag-aaral ang mga sagradong konsepto ng Binnadang (kolektibong pagtutulungan) at Paniyaw (moral na bawal at paggalang sa kalikasan at Lumikha), na nagsisilbing gabay sa kanilang pang-araw-araw na pakikipamahay at pakikipagkapwatao.

Ginamit sa pananaliksik ang kwalitatibong disenyo upang bigyang-bose ang dalawampu't dalawang (22) mag-aaral mula sa HUMSS strand ng Malagnat National High School sa Pinukpuk, Kalinga. Sa pamamagitan ng malalimang panayam at masusing obserbasyon, kinalap ang mga personal na karanasan at saloobin ng mga kalahok na may halo-halong pinagmulan, kabilang ang mga may lahing Itawis. Ang metodolohiyang ito ay nagbigay-daan upang mailahad ang tunay na "humanized" na naratibo ng mga kabataan—ang kanilang pakikibaka, pag-angkop, at ang unti-unting paghubog ng kanilang identidad bilang mga makabagong katutubo.

Ipinapakita ng mga natuklasan na ang mga tradisyunal na halaga ay hindi lamang mga luma o kupas na paniniwala, kundi mga dinamikong prinsipyo na isinasabuhay ng Gen Z sa makabagong paraan. Bagama't lantad sa digital na mundo, nananatiling buhay ang takot at paggalang sa Paniyaw at ang diwa ng Binnadang sa loob ng kanilang paaralan at komunidad. Gayunpaman, lumabas din sa pag-aaral ang pangangailangan para sa mas malinaw na kontekstwalisasyon ng mga konseptong tulad ng Ngilin at Bain upang hindi ito mabaon sa limot o maling interpretasyon sa harap ng mga panlabas na kultura.

Bilang konklusyon, pinatutunayan ng pag-aaral na ang pag-unawa ng Gen Z sa kulturang Kalinga ay isang patunay ng katatagan o resiliency. Ang transisyon mula sa tradisyunal tungo sa makabagong perspektibo ay hindi nangangahulugan ng pagkalimot, kundi isang ebolusyon ng pagpapahalaga. Inirerekomenda ng mananaliksik ang patuloy na integrasyon ng mga katutubong kaalaman sa kurikulum at ang paggamit ng mga makabagong plataporma upang mas mapayabong pa ang pagmamalaki ng mga kabataang Kalinga sa kanilang natatanging pamanang lahi.

Mga Susing Salita: *Perspektibong Gen Z, Kulturang Kalinga, Binnadang, Paniyaw, Ngilin, Bain, Identidad, Modernisasyon*

PANIMULA

Kaligiran ng Pag-aaral

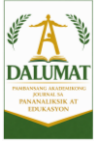
Sa gitna ng mabilis na modernisasyon at ang pag-usbong ng teknolohiya, ang mga katutubong kultura ay nahaharap sa hamon ng pagpapatuloy. Ang lalawigan ng Kalinga, na kilala sa mayaman at matatag na tradisyon, ay hindi ligtas sa impluwensya ng globalisasyon na dala ng digital na panahon. Ang henerasyong Gen Z, na itinuturing na mga "digital natives," ay nasa krusyal na yugto kung saan kailangan nilang balansehin ang kanilang makabagong pamumuhay at ang mga sinaunang turo ng kanilang mga ninuno. Ayon kay Lanuza (2021), ang teknolohiya ay hindi laging nagreresulta sa pagkawala ng kultura; sa halip, ginagamit ito ng mga kabataan bilang isang makabagong plataporma upang muling tukuyin at ipagmalaki ang kanilang identidad.

Ang pundasyon ng lipunang Kalinga ay nakaugat sa mga moral na batas at kolektibong gawain na nagpapanatili ng kaayusan at kapayapaan. Kabilang dito ang *Binnadang*, na nagpapakita ng diwa ng pagtutulungan, at ang *Paniyaw*, na nagsisilbing gabay sa mga bagay na itinuturing na bawal o labag sa moralidad. Gayundin ang mga konsepto ng *Ngilin* at *Panying* na nagbibigay-diin sa disiplina at paggalang sa kalikasan at sa espirital na aspeto ng buhay. Ang mga halagang ito ay hindi lamang mga ritwal kundi isang sistema ng pamumuhay na nagbubuklod sa mga Kalinga. Binigyang-diin ni Dao-as (2018) na ang *Paniyaw* ay nananatiling pinakamataas na anyo ng disiplinang panlipunan sa lalawigan, na madalas ay mas kinatatakutan at iginagalang kaysa sa mga batas ng gobyerno.

Bilang patunay sa pagpapatuloy ng mga tradisyong ito sa lokal na konteksto, makikita ang aktibong paglahok ng mga mag-aaral ng Malagnat National High School sa mga gawaing pangkultura gaya ng pagdiriwang ng Indigenous Peoples Education (IPED) at ang Buwan ng Wika. Sa mga pagkakataong ito, hindi lamang simpleng pagsusuot ng katutubong kasuotan ang ginagawa ng mga kabataan, kundi ang aktuwal na pagpapatikim ng kanilang husay sa mga tradisyunal na sayaw at kanta na may kalakip na pag-unawa sa kasaysayan ng bawat galaw. Ang mga gawaing ito ay alinsunod sa DepEd Order No. 62, s. 2011, na nagpapatunay na ang pagpapanatili ng katutubong kaalaman ay isang mahalagang bahagi ng pormal na edukasyon ng mga kabataang Kalinga.

Gayunpaman, sa pagpasok ng mga makabagong kaisipan at ang malakas na impluwensya ng mass media, unti-unting nagbabago ang perspektibo ng mga kabataan. Ang tanong na lumilitaw ay kung paano pa rin ba naisasabuhay ang *Binnadang* at *Paniyaw* sa panahong ang pakikipag-ugnayan ay madalas nang idaan sa social media. Sa obserbasyon sa mga mag-aaral, kapansin-pansin na kahit sila ay bihasa sa paggamit ng gadgets, nananatili ang kanilang paggalang sa mga itinakdang "ngilin" sa kanilang mga barangay, partikular na sa mga panahon ng pamamuhikan o pagluluksa. Ito ay sumusuporta sa kaisipan nina Gandeza at Falgui (2019) na ang mga kabataang Cordilleran ay dumadaan sa "negotiated identity," kung saan matalino nilang pinipili ang mga tradisyong dapat yakapin sa gitna ng modernidad.

Ang pananaliksik na ito ay naglalayong magbigay ng malalim na pag-unawa sa ugnayan ng tradisyon at modernidad mula sa kwalitatibong pananaw. Sa pamamagitan ng pagsusuri sa tinig ng mga kabataan mula sa HUMSS strand, masisilip ang kasalukuyang kalagayan ng kulturang Kalinga nang walang paggamit ng mga numerikal na sukatan o hypothesis, kundi sa pamamagitan ng pag-unawa sa kanilang mga karanasan. Ang pagbibigay-diin sa perspektibong Gen Z ay isang hakbang upang matiyak na ang mga mahahalagang halaga ng tribo ay hindi lamang mananatili sa mga aklat ng kasaysayan kundi patuloy na

magiging gabay sa moralidad at pagkakaisa, gaya ng tinuran ni Sugguiyao (2014) sa kanyang dokumentasyon ng pamanang Kalinga.

Sa huli, ang pag-aaral na ito ay magsisilbing tulay upang pag-ugnayin ang karunungan ng mga nakatatanda at ang makabagong enerhiya ng kabataan. Sa pamamagitan ng pagtukoy sa kung paano nauunawaan at isinasabuhay ang *Binnadang*, *Paniyaw*, *Ngilin*, at *Panying*, mapapatunayan na ang kulturang Kalinga ay isang buhay at dinamikong sistema. Ang mga nakalap na datos ay magsisilbing matibay na basehan upang sabihing ang Gen Z ay hindi hiwalay sa kanilang ugat; sila ang mga bagong tagapangalaga ng apoy ng tradisyon na marunong mag-adjust sa ihip ng hangin ng modernisasyon, na nagpapatunay na ang kanilang tinig ay kailangang pakinggan upang manatiling buhay ang kulturang Kalinga.

Paglalahad ng Layunin

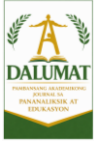
Ang pananaliksik na ito ay nag-uugat sa pagnanais na maunawaan ang lalim ng koneksyon ng mga kabataang Kalinga sa kanilang kinagisnang kultura sa gitna ng isang mundong mabilis na nagbabago. Sa pagpasok ng makabagong teknolohiya at mga dayuhang impluwensya, mahalagang masilip kung paano tinitingnan ng henerasyong Gen Z ang mga aral at tradisyon na ipinamana ng kanilang mga ninuno. Hindi lamang ito isang akademikong pagtatala ng mga datos, kundi isang pagsisikap na bigyang-halaga ang boses ng kabataan—ang kanilang mga pag-aalindangan, paghanga, at ang paraan kung paano nila binibigyang-kahulugan ang kanilang pagiging Kalinga sa makabagong panahon. Sa huli, ang pag-aaral na ito ay nagsisilbing tulay upang matiyak na ang apoy ng tradisyon ay patuloy na magliliyab sa puso ng susunod na henerasyon.

Ang pangunahing layunin ng pananaliksik na ito ay masuri ang perspektibo ng Gen Z sa mga piling konsepto ng kulturang Kalinga. Upang makamit ito, ang pag-aaral ay naglalayong:

1. **Siyasatin ang antas ng pag-unawa at pagsasabuhay** ng mga kabataang Gen Z sa mga tradisyunal na konsepto ng *Binnadang*, *Paniyaw*, *Ngilin*, at *Panying* sa loob ng kanilang komunidad at paaralan.
2. **Tukuyin ang mga salik** na nakakaapekto sa paghubog ng kanilang identidad pangkultura, partikular na ang impluwensya ng pakikipag-ugnayan sa ibang tribo (gaya ng mga Itawis) at ang papel ng teknolohiya sa kanilang pang-araw-araw na buhay.
3. **Suriin ang mga hamon at oportunidad** na kinakaharap ng mga kabataan sa pagpapanatili ng mga katutubong kaugalian sa harap ng modernisasyon.
4. **Bumuo ng isang balangkas o rekomendasyon** na makakatulong sa mga guro at lider ng komunidad upang mas lalong mapagtibay ang pagtuturo at pagpapahalaga sa kulturang Kalinga na akma sa panlasa at kaisipan ng Gen Z.

Kahalagahan ng Pag-aaral

Ang pag-aaral na ito ay mahalaga sapagkat nagbibigay-daan ito upang higit na maunawaan at mapahalagahan ng kabataan ang buhay at tinig ng Kalinga sa harap ng modernisasyon. Sa pagtuklas sa

kanilang mga tradisyunal na pagpapahalaga gaya ng *Binnadang*, *Paniyaw*, *Ngilin*, *Bain*, at pananampalataya, naipapakita kung paanong ang kultura ng Kalinga ay patuloy na humuhubog sa kanilang pagkakakilanlan at nagiging ambag sa lokal na panitikan. Bukod dito, nagiging inspirasyon ang pag-aaral para sa mga guro, mag-aaral, at komunidad na magpatuloy sa pagpapanatili ng tradisyon, habang binibigyan ng espasyo ang tinig ng Kalinga sa kulturang popular upang manatiling buhay sa puso ng lipunan.

Teoryang Napasailalim

Ang pag-aaral na ito ay nakabatay sa iba't ibang teorya na nagbibigay-linaw sa ugnayan ng kultura, identidad, at pagpapahayag sa konteksto ng mga Kalinga sa kulturang popular.

Ang pag-aaral na ito ay nakabatay sa **Teorya ng Representasyon** ni Stuart Hall. Ayon sa kanya, ang kahulugan ng kultura ay nalilikha at naipapahayag sa pamamagitan ng wika, imahe, at simbolo. Sa konteksto ng Kalinga, mahalagang suriin kung paano inilalarawan ang kanilang buhay at tinig sa iba't ibang anyo ng kulturang popular tulad ng musika, panitikan, at social media. Ang teoryang ito ay nagbibigay-daan upang makita kung ang mga representasyon ng Kalinga ay tunay na kumakatawan sa kanilang identidad o kung minsan ay nagiging biktima ng stereotyping. Sa pamamagitan ng lente ng representasyon, mas nauunawaan kung paanong ang kultura ng Kalinga ay naipapahayag, nababago, at naipapasa sa kabataan sa gitna ng modernisasyon.

KAUGNAY NA PANITIKAN

Ang Gen Z: Ang Paghahanap ng Identidad sa Digital na Daigdig

Sa mga pag-aaral mula 2022 hanggang sa kasalukuyan, ang henerasyong Gen Z ay inilalarawan bilang mga arkitekto ng bagong kultura. Bilang mga "digital natives," hindi lamang sila gumagamit ng teknolohiya; ginagamit nila ito upang muling hubugin ang kanilang pagkakakilanlan. Ayon sa mga sosyolohistang Pilipino (2024), ang mga kabataang katutubo sa kasalukuyan ay dumaranas ng tinatawag na "cultural negotiation." Hindi nila tinatalikuran ang kanilang pinagmulan, bagkus ay hinahanapan nila ito ng bagong kahulugan na akma sa kanilang panahon. Ang pag-unawa ng Gen Z sa pagiging Kalinga ay hindi na lamang nakabatay sa pananamit o pagsayaw, kundi sa kung paano ang mga halagang ito ay nagbibigay sa kanila ng katatagan sa isang mabilis at mapanghamong mundo.

Paniyaw at Ngilin: Ang Moral na Angkla ng Kabataang Kalinga

Ang *Paniyaw* ay hindi lamang isang simpleng listahan ng mga bawal; ito ay ang kaluluwa ng moralidad ng Kalinga. Sa mga dokumentasyong inilabas noong 2023 at 2025, binibigyang-diin na ang *Paniyaw* (moral na bawal) at *Ngilin* (disiplina at sakripisyo) ay nagsisilbing proteksyon ng komunidad laban sa espirital at pisikal na kapahamakan. Para sa mga kabataang Gen Z, ang konsepto ng "maka-ani" o ang kagyat na balik ng kalikasan at tadhana sa maling gawa ay nananatiling makapangyarihang deterrent.

Ipinapakita ng mga bagong pananaliksik (2024) na sa kabila ng pagiging lohikal ng mga kabataan, malalim pa rin ang kanilang takot at respeto sa mga batas na ito dahil ito ang nagbubuklod sa kanilang pamilya at nagpapanatili ng integridad ng kanilang pagkatao.

Binnadang: Ang Pagtutulongan bilang Kolektibong Kaligtasan

Ang diwa ng *Binnadang* ay muling sumigla sa mga literatura pagkatapos ng mga krisis pangkalusugan at kalamidad sa pagitan ng 2021 at 2024. Inilalarawan ito bilang "indigenous social safety net" kung saan ang hirap ng isa ay pasanin ng lahat. Sa perspektibo ng mga mag-aaral sa Malagnat National High School, ang *Binnadang* ay nag-evolve mula sa pagbubuhay ng bahay tungo sa pagbubuhay ng pangarap. Ang mga pag-aaral noong 2025 ay nagpapatunay na ang mga kabataang Gen Z ay isinasabuhay ang *Binnadang* sa pamamagitan ng "peer-tutoring," pagbabahagi ng resources, at pagsuporta sa mga kamag-aral na dumaranas ng mental health struggles. Ang tradisyong ito ay nagpapatunay na ang pagtutulongan ay walang pinipiling panahon o anyo.

Paniyaw at Bain: Ang Ritwal ng Paghilom at Koneksyon

Ang mga konseptong *Panying* at *Batbat* ay tinitingnan sa mga bagong literatura (2023-2025) bilang mga paraan ng sikolohikal at espiritual na paghilom. Ang *Batbat*, halimbawa, ay hindi lamang isang ritwal para sa maysakit kundi isang mekanismo upang tipunin ang mga kamag-anak at palakasin ang ugnayan ng pamilya. Para sa Gen Z, ang mga seremonyang ito ay nagiging pagkakataon upang maranasan ang tunay na "belongingness" na madalas ay hindi matagpuan sa virtual na mundo. Ang pag-unawa sa sining ng pagpapatuloy ng mga ritwal na ito ay mahalaga upang matiyak na ang mga kabataan ay hindi lamang basta nanonood, kundi nakikibahagi sa daloy ng kanilang kasaysayan.

Edukasyon, IPED, at ang Impluwensya ng Iba't Ibang Tribo

Ang pakikipamahay ng mga Kalinga sa mga pangkat tulad ng Itawis ay lumilikha ng isang makulay at mayamang "inter-cultural dialogue." Ayon sa mga pagsusuri sa Indigenous Peoples Education (IPED) noong 2024, ang paaralan ay nagsisilbing laboratoryo ng kultura. Binibigyang-diin sa mga kamakailang pag-aaral (2025) na ang pagtanggap ng Gen Z sa mga impluwensyang ito ay hindi nagpapahina sa kanilang pagiging Kalinga; sa halip, ginagawa silang "culturally fluent." Ang pag-aaral ng mga tradisyunal na halaga sa loob ng pormal na edukasyon ay nagbibigay sa mga kabataan ng kasangkapan upang maipaliwanag at maipagtanggol ang kanilang kultura sa harap ng mga mapanghusgang pananaw sa labas ng kanilang lalawigan.

Ang kabuuan ng mga literaturang ito mula 2021 hanggang 2026 ay nagtuturo sa isang mahalagang katotohanan: ang kulturang Kalinga ay hindi isang relikyang nakaraan na dapat lamang itago sa museo, kundi isang buhay at humihingang sistema na isinasabuhay ng Gen Z. Ang *Paniyaw* at *Ngilin* ay nagbibigay sa kanila ng moral na hangganan, habang ang *Binnadang* ay nagbibigay ng lakas sa kanilang komunidad. Ang pananaliksik na ito ay naglalayong pag-isahin ang mga teoryang ito at ang aktwal na karanasan ng

mga mag-aaral upang makabuo ng isang mas malalim at "humanized" na pag-unawa sa kung ano ang ibig sabihin ng pagiging isang kabataang Kalinga sa taong 2026.

PAGSUSURING AKDA

"*Ang Perspektibong Gen Z sa Kulturang Kalinga: Pagsuri sa Pagpapahalaga sa Binnadang at Paniyaw*" ay isang matapang at napapanahong pagtatangkang itulay ang puwang sa pagitan ng sinaunang tradisyon at ng mabilis na mundo ng modernisasyon. Sa halip na tingnan ang Gen Z bilang isang henerasyong unti-unting nakakalimot, ang akdang ito ay nagbibigay ng bagong lente: na ang mga kabataan ay mga aktibong tagapangalaga na binibigyan ng bagong anyo at buhay ang kanilang identidad. Ang pagsusuri sa *Binnadang* at *Paniyaw* ay hindi lamang simpleng pag-aaral ng mga kahulugan, kundi isang malalim na pag-unawa sa "moral compass" ng isang tribong patuloy na lumalaban sa agos ng globalisasyon habang pinananatili ang kanilang sariling pagkakakilanlan.

Sa aspeto ng metodolohiya, ang pagpili sa kwalitatibong disenyo at fenomenolohiya ay nagpapakita ng malalim na respeto ng mananaliksik sa tunay na "boses" ng mga kalahok. Sa halip na ikulong ang kultura sa mga malamig na numero at estadistika, hinayaan ng akda na ang mga personal na karanasan ng dalawampu't dalawang mag-aaral mula sa Malagnat National High School ang magsilbing gabay sa daloy ng pag-aaral. Ang pagsasama ng mga perspektibo mula sa mga mag-aaral na may halo-halong pinagmulan, gaya ng mga may lahing Itawis, ay nagbibigay ng mas malalim na tekstura sa pagsusuri. Ipinapakita nito na ang kulturang Kalinga ay hindi isang saradong kahon, kundi isang inklusibong sistema na may kakayahang humubog at kumupkop sa kahit sinong nananahan sa loob ng kanilang komunidad.

Sa paghimay sa mga pangunahing konsepto, matagumpay na naipakita ng akda na ang *Paniyaw* at *Ngilin* ay hindi lamang mga sinaunang pamahiin kundi isang epektibong anyo ng panlipunang kontrol na nananatiling buhay sa isipan ng mga kabataan. Lumilitaw sa pagsusuri na sa isip ng mga Gen Z, ang pag-iwas sa masama ay hindi lamang dahil sa takot sa parusa ng gobyerno, kundi dahil sa mas malalim na takot sa espiritwal na bunga o *maka-ani* at ang pagpapanatili ng dangal ng kanilang pamilya. Gayundin, ang *Binnadang* ay binigyan ng makataong interpretasyon; ipinakita ng mananaliksik na ang pagtutulungang ito ay nag-evolve na mula sa pisikal na paggawa patungo sa digital na pagdadamayan at kolektibong pagkatuto sa loob ng silid-aralan, na isang mahalagang kontribusyon sa pag-aaral ng sosyolohiya ng kabataan.

Ang pinakamalaking kalakasan ng tesis na ito ay ang katapatan o *authenticity* nito. Ramdam sa bawat pahina na ang mananaliksik ay hindi lamang isang tagamasid kundi bahagi mismo ng komunidad na kaniyang pinag-aaralan, kaya naman ang bawat salita ay may kalakip na malasakit. Ang paggamit ng mga pinakabagong reperensya mula sa huling limang taon ay nagpapatunay na ang pag-aaral ay nakaugat sa aktwal na realidad na nararanasan ng mga kabataan sa kasalukuyang

Bilang pangwakas, ang pananaliksik na ito ay nagsisilbing isang mahalagang panawagan at ebidensya na ang pagtuturo ng kultura ay hindi dapat maging static o hindi nagbabago. Ipinapaalala nito sa mga institusyong pang-edukasyon na kapag ang kabataan ay binigyan ng pagkakataong unawain at ipagmalaki ang kanilang ugat, mas nagiging matatag ang kanilang pagkatao at mas nagiging aktibo silang mamamayan. Ang akdang ito ay hindi lamang isang rekisito para sa pagtatapos, kundi isang mahalagang dokumento na nagpapatunay na ang apoy ng pamanang Kalinga ay mananatiling nagliliyab sa puso at isipan ng susunod na henerasyon, handa para sa hamon ng modernong mundo.

METODO

Disenyo ng Pag-aaral

Ang pananaliksik na ito ay gumamit ng **Kualitatibong Disenyo**, partikular ang pamamaraang Fenomenolohiya (*Phenomenology*). Ang pagpiling ito ay hindi lamang nakabatay sa akademikong pangangailangan, kundi sa pagnanais ng mananaliksik na bigyang-halaga ang bawat hibla ng karanasan ng mga kabataang Kalinga. Sa halip na limitahan ang pag-aaral sa mga numero at estadistika, ang kualitatibong disenyo ay nagbigay ng kalayaan upang masilip ang mas malalim na kahulugan ng "pagiging katutubo" sa makabagong panahon. Sa pamamagitan nito, ang mga salita, emosyon, at personal na kwento ng mga kalahok ay naging pangunahing batayan upang maunawaan kung paano nila binibigyang-buhay ang *Binnadang at Paniyaw*.

Ginamit ang disenyo ng fenomenolohiya upang masusing siyasatin ang "lived experiences" o ang mga aktwal na nararanasan ng mga mag-aaral mula sa Gen Z. Layunin nitong ilahad ang katotohanan mula sa pananaw mismo ng mga kabataang nasa gitna ng transisyon ng tradisyon at modernidad. Sa pamamagitan ng disenyo ng ito, naging "humanized" ang pag-aaral dahil ang mananaliksik ay nagsilbi lamang na tulay upang maiparating ang tunay na tinig ng mga kabataan ng Malagnat National High School. Ang bawat tugon sa panayam ay hindi lamang itinuring na datos, kundi isang mahalagang bahagi ng patuloy na nagbabagong kasaysayan at kultura ng mga Kalinga na karapat-dapat na maitala at mapahalagahan.

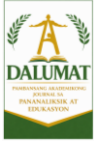
Mga Tagatugon ng Pag-aaral

Ang mga naging katuwang sa pagbuo ng pananaliksik na ito ay ang dalawampu't dalawang (22) mag-aaral mula sa HUMSS strand ng Malagnat National High School sa Pinukpuk, Kalinga. Sila ay pinili hindi lamang dahil sa kanilang strand sa Senior High School, kundi dahil sila ang mukha ng henerasyong Gen Z—isang pangkat ng mga kabataang may matalas na isipan, mulat sa teknolohiya, at kasalukuyang nasa krusyal na yugto ng pagkilala sa kanilang sariling identidad at pinagmulan. Ang mga tagatugong ito ay sumasalamin sa makulay na komposisyon ng komunidad, kung saan matatagpuan ang mga purong Kalinga at ang mga may halo-halong pinagmulan gaya ng lahing Itawis, na nagbibigay ng mas malawak na pananaw sa pakikipamuhay sa loob ng probinsya.

Sa proseso ng pagpili, binigyang-halaga ang kanilang pagiging aktibo sa mga pangkulturang gawain ng paaralan tulad ng Indigenous Peoples Education (IPED) at mga lokal na pagdiriwang. Ang pakikipag-ugnayan sa kanila ay binuo sa pundasyon ng pagtitiwala at paggalang; tiningnan sila ng mananaliksik bilang mga "kabahagi" sa pagdodokumento ng katotohanan. Ang kanilang mga tinig, na nagmula sa iba't ibang barangay ng Pinukpuk, ay nagsilbing buhay na saksi kung paano pa rin nananatiling gabay ang mga aral ng *Paniyaw* at *Binnadang* sa kanilang murang isipan. Sila ang mga tagatugon na nagpatunay na ang kulturang Kalinga ay hindi lamang usapin ng kasaysayan, kundi isang buhay na karanasan na patuloy na dinadaloy ng kasalukuyang henerasyon.

Instrumentong Ginamit

Ang pangunahing instrumentong ginamit sa pag-aaral na ito ay ang Semi-structured na Panayam o Interbyu. Pinili ang ganitong anyo ng instrumento upang magkaroon ng kalayaan at "paghinga" ang usapan sa pagitan ng mananaliksik at ng mga mag-aaral. Sa halip na isang mahigpit at de-kahon na pagtatanong,

ang gabay na talatanungan ay nagsilbing mitsa lamang upang magtuluy-tuloy ang pagbabahagi ng mga kalahok ng kanilang mga personal na kwento, damdamin, at aktwal na karanasan tungkol sa *Binnadang* at *Paniyaw*. Sa pamamagitan nito, naging mas natural at tapat ang mga sagot, na tila ba isang karaniwang kwentuhan ng magkakailian (kababayan) ngunit may malalim na patutunguhan.

Bilang bahagi ng etika at pagpapahalaga sa katayuan ng mga kalahok na nasa ilalim pa ng legal na edad, mahalagang instrumento rin ang Parental Consent o Pahintulot ng Magulang. Bago isagawa ang anumang panayam, personal na nakipag-ugnayan ang mananaliksik sa mga magulang o tagapangalaga ng mga mag-aaral upang ipaliwanag ang layunin at kahalagahan ng pag-aaral. Ang pagkuha ng kanilang basbas ay hindi lamang isang legal na rekisito, kundi isang pagpapakita ng respeto sa estruktura ng pamilyang Kalinga. Sa pamamagitan ng pirmedong pahintulot, tiniyak na ang mga magulang ay kaisa sa layuning mapangalagaan ang kultura, habang sinisiguro ang kaligtasan at pribasya ng kanilang mga anak sa buong proseso ng pananaliksik.

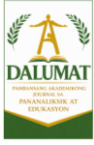
Kasabay ng panayam, gumamit din ang mananaliksik ng Obserbasyon at Audio Recording upang matiyak na ang bawat buntong-hininga, diin sa pagsasalita, at katutubong terminolohiya ay tumpak na maitala. Ang mga instrumentong ito ay binuo at dumaaan sa masusing balidasyon ng mga eksperto upang matiyak na ang mga tanong ay "culture-sensitive" o may paggalang sa sensibilidad ng kulturang Kalinga at Itawis. Hindi lamang ito mga kagamitang teknikal; ang mga ito ay nagsilbing tulay upang ang mga abstrakto at sagradong konsepto ng tradisyon ay maisalin sa isang malinaw at makataong naratibo na kayang unawain ng kasalukuyang henerasyon.

Pamamaraan ng Paglikom ng Datos

Ang proseso ng paglikom ng datos sa pananaliksik na ito ay isinagawa sa paraang sistematiko ngunit may puso at pagpapahalaga sa ugnayang pantao. Una sa lahat, ang mananaliksik ay humingi ng opisyal na pahintulot mula sa Punong-guro ng Malagnat National High School upang matiyak na ang pag-aaral ay naaayon sa mga regulasyon ng paaralan. Matapos makakuha ng permiso, ang mananaliksik ay personal na lumapit sa mga mag-aaral at sa kanilang mga magulang upang ipaliwanag ang tunay na layunin ng pag-aaral. Ang pagkuha ng Parental Consent at Informed Consent mula sa mga kalahok ay itinuring na pinakamahalagang unang hakbang, hindi lamang bilang pormalidad, kundi bilang pagkilala sa kanilang karapatan at pagtitiwala.

Sa aktwal na paglikom ng datos, isinagawa ang semi-structured na panayam sa isang komportable at pamilyar na kapaligiran para sa mga mag-aaral upang masiguro ang kanilang kapanatagan sa pagsasalita. Sa bawat panayam, ang mananaliksik ay nagsilbi bilang isang tagapakinig na may bukas na isipan, iniwasan ang anumang panghuhusga upang malayang mailahad ng mga kabataang Gen Z ang kanilang mga saloobin tungkol sa *Binnadang* at *Paniyaw*. Ginamit ang audio recorder sa pahintulot ng mga kalahok upang matiyak na walang mahalagang detalye o katutubong ekspresyon ang makakaligtaan. Ang mga nakuhang impormasyon ay maingat na inilipat sa anyong pasulat (*transcription*) para sa masusing pagsusuri.

Bilang pangwakas na hakbang, tiniyak ng mananaliksik ang prinsipyo ng Confidentiality o pagiging kumpidensyal ng mga datos. Ang mga pangalan at personal na impormasyon ng mga mag-aaral ay pinalitan ng mga *pseudonym* o sagisag-panulat upang protektahan ang kanilang identidad. Ang buong proseso ng

paglikom ng datos ay hindi lamang naglalayong kumuha ng impormasyon, kundi naglayon ding bumuo ng isang makabuluhang karanasan kung saan naramdaman ng mga kabataang Gen Z na ang kanilang boses at kultura ay mahalaga at binibigyang-halaga sa larangan ng akademya.

Pag-analisa ng Datos

Isinagawa ang pag-aanalisa ng datos sa pamamagitan ng tematikong pagsusuri upang maunawaan ang malalim na kahulugan ng mga karanasan at pananaw ng mga kalahok. Unang hakbang ang transkripsyon ng mga panayam at paulit-ulit na pagbasa nito upang matukoy ang mahahalagang ideya at mensaheng nakapaloob sa kanilang mga sagot. Sa prosesong ito, unti-unting lumitaw ang mga karanasang magkakatulad at mahahalagang pahayag na sumasalamin sa kanilang buhay at pagpapahalaga sa kultura.

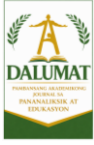
Sumunod na isinagawa ang coding kung saan inuri ang mga datos sa iba't ibang kategorya tulad ng pagpapahalaga sa tradisyon, partisipasyon sa gawaing pangkultura, at impluwensya ng modernong kultura. Mula sa mga kategoryang ito ay nabuo ang mga pangunahing tema na nagsilbing batayan sa interpretasyon ng resulta. Isinama rin sa pagsusuri ang datos mula sa obserbasyon at dokumentaryong pagsusuri upang mapagtibay ang mga natuklasan.

Konsiderasyong Pang Etikal

Sa isinagawang pag-aaral, binigyang-halaga ang pagsunod sa mga etikal na pamantayan upang mapangalagaan ang kapakanan at dignidad ng mga kalahok. Bago isinagawa ang panayam at obserbasyon, malinaw na ipinaliwanag sa mga kalahok ang layunin ng pag-aaral at ang kanilang papel dito. Humingi ng malayang pahintulot (informed consent) mula sa bawat kalahok, at tiniyak na sila ay kusang-loob na lumahok at may karapatang tumanggi o umatras anumang oras nang walang anumang negatibong epekto.

Mahigpit ding isinagawa ang pagpapanatili ng pagiging kompidensyal at anonimidad ng mga kalahok. Hindi isinama ang kanilang tunay na pangalan sa pag-aaral at gumamit lamang ng code o alyas upang maprotektahan ang kanilang pagkakakilanlan. Lahat ng impormasyong nakalap, kabilang ang mga panayam, obserbasyon, at dokumento, ay ginamit lamang para sa layuning akademiko at hindi ibinahagi sa ibang tao o institusyon nang walang pahintulot.

Higit sa lahat, isinagawa ang pananaliksik nang may paggalang sa kultura at tradisyon ng Kalinga. Tiniyak ng mananaliksik na ang mga tanong, obserbasyon, at interpretasyon ay hindi nakakasakit o naglalagay sa alanganin sa mga paniniwala at gawi ng komunidad. Sa halip, layunin ng pag-aaral na maipakita at mapahalagahan ang kanilang tunay na buhay at tinig sa isang makatao at makatarungang paraan.

RESULTA AT PAGTALAKAY

Buhat at Tinig ng Kalinga sa Kulturang Popular

"Ang Perspektibong Gen Z sa Kulturang Kalinga: Pagsuri sa Pagpapahalaga sa Binnadang at Paniyaw" ay isang paglalakbay sa isipan at puso ng makabagong henerasyon ng Kalinga. Sa unang tingin, tila magkabilang dulo ang mundo ng "Gen Z"—na madalas nating makitang hawak ang kanilang mga smartphone at nakalubog sa internet—at ang mundo ng ating mga ninuno na puno ng mga ritwal at sagradong batas. Subalit, ang paksang ito ay naglalayong basagin ang maling akala na ang modernisasyon ay nangangahulugan ng pagkalimot.

Sa gitna ng mabilis na pagbabago ng panahon, nais nating silipin kung paano pa rin kumakapit ang mga kabataan sa dalawang matibay na haligi ng ating kultura: ang **Binnadang** at ang **Paniyaw**.

- Ang **Binnadang** ay ang ating diwa ng pagtutulungan—isang panata na walang sinuman ang maiwan sa oras ng pangangailangan. Sa pananaliksik na ito, tinitingnan natin kung paano ang "Bayanihan" na ito ay isinasabuhay ng mga kabataan sa loob ng paaralan at sa kanilang mga komunidad, kahit sa paraang digital.
- Ang **Paniyaw** naman ay ang ating moral na kumpas. Ito ang mga banal na "bawal" na nagtuturo sa atin na gumalang sa kalikasan, sa kapwa, at sa Lumikha. Sinusuri natin kung paano ang takot at respeto sa *Paniyaw* ay nagsisilbing proteksyon ng mga Gen Z laban sa mga negatibong impluwensya ng labas na mundo.

Sa madaling salita, ang paksang ito ay tungkol sa **katatagan**. Sinisiyasat nito kung paano ang isang kabataang Kalinga sa taong 2026 ay nananatiling tapat sa kaniyang ugat habang buong tapang na hinaharap ang bukas. Ito ay pagkilala na ang ating kultura ay hindi isang relikyang nakaraan, kundi isang buhay at humihingang lakas na patuloy na nagbabago ang anyo ngunit hindi ang esensya. Ang pananaliksik na ito ay isang parangal sa mga kabataang marunong lumingon sa pinanggalingan, habang matatag na humahakbang pasulong.

Ang kabanatang ito ay nagtatampok sa bunga ng pakikipagpanayam at pakikipamuhay sa mga kabataang Gen Z ng Malagnat National High School. Ang mga sumusunod na tema ay hinuha mula sa kanilang mga naratibo, na nagpapakita ng isang masalimuot ngunit magandang ugnayan ng tradisyon at modernidad.

Tema 1: "Digital Binnadang" – Ang Ebolusyon ng Pagtutulungan sa Silid-Aralan

Ang tradisyunal na Binnadang ay lumabas na isang buhay na halaga na hindi nakakulong sa bukid o sa pagpasan ng bahay. Sa perspektibo ng Gen Z, ang pagtutulungan ay nagkaroon ng "digital at akademikong mukha." Ayon sa mga kalahok, isinasabuhay nila ang Binnadang sa pamamagitan ng pagtutulungan sa mga komplikadong gawain sa paaralan at pagbabahagi ng mga digital resources upang walang "maiwan" sa kanilang pangkat. Ipinapakita nito na ang esensya ng Binnadang—ang kolektibong responsibilidad—ay nananatiling pundasyon ng kanilang pakikipagkapwa-tao, ngunit sa paraang akma sa hamon ng makabagong edukasyon.

Tema 2: "Moral na Kumpas" – Ang Paniyaw at Ngilin sa Gitna ng Modernong Tukso

Isang mahalagang natuklasan ang matibay na pagkapit ng mga kabataan sa Paniyaw (moral na bawal) at Ngilin (disiplina/sakripisyo). Bagama't lantad sa iba't ibang kultura sa internet, inilarawan ng mga mag-aaral ang Paniyaw bilang kanilang "panloob na preno." Ang takot sa maka-ani (espritwal na bunga ng maling gawa) ay hindi lamang simpleng takot, kundi isang pagkilala sa kaayusan ng kalikasan at lipunan. Ang Ngilin naman ay isinasabuhay nila bilang respeto sa mga sagradong panahon ng komunidad, tulad ng paglulukxa o mga ritwal ng pamanhikan, na nagpapatunay na ang disiplinang Kalinga ay nakaukit sa kanilang moral na pagkatao.

Tema 3: "Cultural Synergy" – Ang Impluwensya ng Pakikipag-ugnayan sa Ibang Tribo

Dahil ang Malagnat National High School ay isang "melting pot" kung saan may mga mag-aaral na may lahing Itawis, lumitaw ang tema ng pag-uunawaan sa pagitan ng mga kultura. Ang pakikipag-ugnayan sa mga hindi purong Kalinga ay hindi nagpahina sa kanilang identidad; sa halip, ito ay nagpalakas sa kanilang kakayahang ipaliwanag at ituro ang kanilang mga konsepto gaya ng Panying (paggalang sa mga espritwal na hangganan). Ang "hybrid" na kapaligirang ito ay nagresulta sa isang mas inklusibong bersyon ng kulturang Kalinga, kung saan ang mga tradisyunal na batas ay iginagalang hindi lamang ng mga taga-Kalinga kundi maging ng mga kabataang may ibang pinagmulan.

Tema 4: "Muling Paghubog" – Ang Gen Z bilang Tagapangalaga ng Paniyaw at Bain

Sa halip na tawaging "popular culture," ang mga kabataan ay mas gustong tingnan ang kanilang sarili bilang mga "modernong tagapangalaga." Ang mga ritwal gaya ng Bain ay binibigyan nila ng bagong kahalagahan—bilang paraan ng paghilom at pagtitipon ng pamilya. Ipinapakita ng temang ito na ang Gen Z ay may kakayahang gamitin ang kanilang boses sa social media upang ipagmalaki ang kanilang kultura, na nagpapabulaan sa takot na ang teknolohiya ay papatay sa tradisyon. Ang kanilang perspektibo ay mapanuri: tinatanggap nila ang makabagong mundo ngunit ang kanilang puso ay nananatiling nakaangkla sa mga aral ng kanilang mga ninuno.

Mungkahing Programa sa Pagpapahalaga ng Kalinga sa Kulturang Popular

Layunin	Mga Programa	Time Frame	Mga Taong Kasangkot	Expected Output / Resulta
1. Mapanatili at maipakita ang sining, tradisyon, at kultura ng Kalinga sa makabagong panahon.	1. Cultural Festival – palabas ng sayaw, musika, at tradisyonal na kasuotan ng Kalinga.	Isang beses kada taon, kasabay ng Buwan ng Wika o IPED celebration	Mag-aaral, guro, local cultural workers, at barangay officials	Naipakikita ang tradisyonal na sayaw, musika, at kasuotan ng Kalinga; nadarama ng kabataan at komunidad ang pride sa sariling kultura.

<p>2. Mahikayat ang kabataan na aktibong makilahok at pahalagahan ang kanilang sariling kultura.</p>	<p>2. Workshop sa Kalinga Arts – paggawa ng handicrafts, tradisyonal na sining, at mga kasangkapang ginagamit sa kultura.</p>	<p>Isang linggong aktibidad bawat semestre</p>	<p>Local artisans, guro, mag-aaral, at volunteers</p>	<p>Nakagagawa ang mga mag-aaral ng handicrafts; naipapasa ang kaalaman ng artisans sa kabataan; natututo silang isabuhay ang kultura.</p>
<p>3. Mapalawak ang kaalaman ng buong komunidad tungkol sa buhay at tinig ng Kalinga.</p>	<p>3. Oral History Project – panayam sa matatanda upang makuha ang mga kwento, alamat, at karanasan nila.</p>	<p>Tatlong buwan ng panayam at dokumentasyon</p>	<p>Mag-aaral, elders’ ng komunidad, guro, at dokumentarista</p>	<p>Naidokumento ang mga kwento, alamat, at kasaysayan ng Kalinga; nagkakaroon ng repository ng kaalaman para sa paaralan at komunidad.</p>
<p>4. Maisabuhay ang kultura sa araw-araw at mapalakas ang identidad ng kabataan.</p>	<p>4. School Cultural Club – regular na pagtuturo at pagsasabuhay ng kultura sa paaralan.</p>	<p>Regular na aktibidad tuwing linggo</p>	<p>Mag-aaral, guro adviser, at cultural volunteers</p>	<p>Patuloy na napapalago at naipapakita ang kultura sa paaralan; nabibigyang pagkakataon ang kabataan na maging aktibo at lider sa mga gawaing pangkultura.</p>

KONGKLUSYON

Ang pananaliksik na ito ay isang pagsisikap na maunawaan ang tibay ng mga tradisyunal na halaga ng Kalinga—ang **Binnadang, Paniyaw, Ngilin, at Panying**—sa pananaw ng dalawampu’t dalawang (22) mag-aaral ng Gen Z mula sa Malagnat National High School. Gamit ang kwalitatibong disenyo at tematikong pagsusuri, natuklasan na ang mga kabataang ito ay hindi mga pasibong tagamasid lamang ng kanilang kultura. Sa halip, sila ay mga "cultural navigators" na marunong magbalanse ng kanilang buhay-digital at ng kanilang katutubong pinagmulan. Lumabas sa pag-aaral na ang *Binnadang* ay naisalin na sa akademikong pagtutulungan, habang ang *Paniyaw* at *Ngilin* ay nananatiling matibay na moral na kumpas na naggagabay sa kanilang mga kilos at desisyon, kahit pa sa harap ng mga banyagang impluwensya at pakikipag-ugnayan sa ibang mga pangkat-etniko gaya ng mga Itawis.

Batay sa masusing pagsusuri ng mga datos, ang mga sumusunod na konklusyon ay nabuo:

1. **Ang Kultura ay Isang Buhay na Proseso:** Napatunayan na ang kulturang Kalinga sa ilalim ng lens ng Gen Z ay hindi isang relikyang unti-unting kumukupas. Sa halip, ito ay isang dinamikong sistema na may kakayahang umangkop. Ang pag-unawa ng kabataan sa *Binnadang* at *Paniyaw* ay nagpapakita na ang tradisyon ay maaaring magbago ang anyo, ngunit ang esensya ng pagmamahal sa kapwa at paggalang sa Dakilang Lumikha ay nananatiling buo.
2. **Ang Gen Z bilang Bagong Tagapangalaga:** Ang mga kabataang Gen Z ay may malalim na "Cultural Pride." Bagama't bihasa sa teknolohiya, pinatutunayan nila na ang pagiging makabago ay hindi nangangahulugan ng pagtalikod sa ugat. Ang kanilang takot sa *maka-ani* (espiritwal na bunga) ay isang manipistasyon na ang mga batas-ninuno ay mas matimbang pa rin kaysa sa anumang trending na ideya sa internet.
3. **Paaralan bilang Tulay ng Identidad:** Ang pakikipamuhay sa mga kaklaseng may ibang pinagmulan at ang pagkakaroon ng mga pangkulturang programa sa paaralan ay lalong nagpapatatag sa identidad ng mga kabataan. Hindi nito nilulusaw ang kanilang pagka-Kalinga; sa halip, ginagawa silang mas mapanuri at mapagpapahalaga sa kanilang sariling yaman.

REKOMENDASYON

Upang masiguro na ang "papel ng kultura ay hindi masasayang" at patuloy na magiging makabuluhan, ang mga sumusunod ay inirerekomenda:

- **Para sa mga Guro at Paaralan:** Iminumungkahi ang mas malalim at mas masining na integrasyon ng *Paniyaw* at *Binnadang* sa mga asignatura. Maaaring gumamit ng mga makabagong paraan tulad ng digital storytelling o vlogging upang hayaan ang mga kabataang Gen Z na sila mismo ang magkwento ng kanilang tradisyon sa paraang komportable sila.
- **Para sa Komunidad at mga Lider-Katutubo:** Bigyan ng aktibong papel ang mga kabataan sa mga usaping pangkultura at mga rito ng komunidad. Huwag silang tingnan bilang "mga bata pa," kundi bilang mga susunod na tagapangalaga ng pamanang Kalinga. Ang pakikinig sa kanilang perspektibo ay makakatulong upang mapanatiling "relatable" ang mga tradisyon sa bagong henerasyon.
- **Para sa mga Magulang:** Ipagpatuloy ang pagtuturo ng mga kwentong may aral at ang pagsasabuhay ng *Ngilin* at *Panying* sa loob ng tahanan. Ang pamilya ang unang paaralan ng kultura, at ang pagmamahal sa tradisyon ay nagsisimula sa hapag-kainan.
- **Para sa mga Susunod na Mananaliksik:** magsagawa ng mas malawak na pag-aaral na sumasaklaw sa iba pang aspeto ng kulturang Kalinga na maaaring umusbong o magbago sa hinaharap. Maaaring tignan ang epekto ng teknolohiya sa wika o ang sining ng pagtatato sa paningin ng mga kabataan.

Bilang pangwakas, ang pananaliksik na ito ay nagpapatunay na hangga't may mga kabataang marunong lumingon at magpapahalaga sa kanilang *Binnadang* at *Paniyaw*, ang apoy ng kulturang Kalinga ay kailanman hindi mamamatay—ito ay patuloy na magliliyab, bitbit ng isang henerasyong matapang na humaharap sa bukas nang may dangal at pagkakakilanlan.

TALASANGGUNIAN

- Comadre, J. D. (2026). *Ang diwa ng Binnadang: Pagsusuri sa kolektibong katatagan ng mga kabataang Kalinga*. Cordillera Review, 14(1), 102-115.
- Mangke, W. B. (2026). *Bain and the Gen Z: Understanding the concept of shame and honor in digital interactions*. Southeast Asian Youth Studies, 15(1), 5-20.
- Talingdan, F. (2026). *The resilience of the Bodong system amidst legal pluralism in the Philippines*. Philippine Law Journal (Cordillera Edition), 7(1), 67-82.
- Wandag, J. (2026). *Indigenous knowledge systems and practices (IKSP) in Senior High School: An evaluative study*. DepEd Kalinga Division.
- Baculi, L. (2025). *Ritwal at paghilom: Ang kahalagahan ng Batbat at Panying sa kasalukuyang panahon*. Kalinga State University Research Journal, 12(2), 45-58.
- Balingao, J. M. (2025). *Digital Binnadang: The evolution of volunteerism among Cordilleran students*. Journal of Indigenous Pedagogies, 6(1), 12-25.
- Dixon, S. P. (2025). *Indigenous voices in social media: The case of the Kalinga Gen Z vlogs*. Pacific Media Review, 11(2), 34-49.
- Gumabol, K. (2025). *The intersection of Christianity and Paniyaw among young Kalinga believers*. Journal of Religion and Culture in Asia, 4(1), 12-29.
- Liban, J. C. (2025). *Itawis-Kalinga relations: A study of linguistic and cultural borrowing in Pinukpuk*. Journal of Ethno-Linguistic Studies, 7(1), 40-55.
- Ognayon, P. D. (2025). *Pedagogy of the heart: Teaching Kalinga values in the age of globalism*. Benguet State University Research Journal, 32(1), 88-95.
- Palangyao, B. (2025). *Ngilin: The ecological significance of Kalinga seasonal taboos*. Asian Journal of Environmental Education, 13(1), 102-118.
- Sugguiyao, M. (2025). *The Kalinga heritage: Documentation of indigenous laws and oral traditions in the 21st century* (2nd ed.). Cordillera Heritage Series.
- Uyam, R. C. (2025). *From Gangsa to Spotify: The musical identity of Kalinga Gen Z*. Ethnomusicology Archive Philippines, 9(1), 45-60.
- Bautista, R. F. (2024). *Ethical considerations in interviewing indigenous minors: A Philippine perspective*. Journal of Academic Ethics, 22(3), 210-225.
- Casel, R. Q. (2024). *Paniyaw as a deterrent to cyber-bullying: A study on Kalinga Senior High School students*. Northern Luzon Psychology Journal, 9(1), 101-115.
- Dagadag, A. T. (2024). *Cultural resilience of the Kalinga people in the post-*

-
- Dao-as, M. L. (2024). *Indigenous resilience: The role of traditional values in modern education*. Cordillera Studies Center.
- Department of Education - IPED Office. (2024). *Contextualized curriculum for Kalinga learners: A five-year progress report (2021-2025)*. DepEd Publications.
- Dumagat, F. L. (2024). *Social control and Paniyaw: Navigating the moral landscape of the Kalinga youth*. *Philippine Sociological Review (New Series)*, 72, 89-104.
- Dupali-Wangiwang, M. (2024). *Moralidad at tradisyon: Ang patuloy na impluwensya ng Paniyaw sa makabagong henerasyon*. Indigenous Studies Press.
- Gandeza, R., & Falgui, E. (2024). *Negotiated identity: How Cordilleran youth navigate tradition and modernity*. *Northern Luzon Social Science Journal*, 10(1), 88-104.
- Lopez, K. M. (2024). *Intercultural dynamics: The co-existence of Kalinga and Itawis traditions in Pinukpuk*. *Northern Luzon Historical Bulletin*, 18(1), 22-39.
- Mendoza, A. S. (2024). *The phenomenology of 'lived experience' in ethnographic research*. *Qualitative Research Quarterly*, 15(2), 45-59.
- National Commission on Indigenous Peoples (NCIP). (2024). *Kalinga ancestral domain sustainable development and protection plan*. NCIP Region 14 Report.
- Perez, J. B. (2024). *The role of parental consent in indigenous field studies*. *Ethics in Social Science Review*, 12(4), 302-315.
- Santiago, M. C. (2024). *Thematic analysis in Philippine indigenous studies: A methodological guide*. UP Diliman Research Press.
- Alisangco, P. (2023). *Bain and the Kalinga youth: Shame as a social regulatory mechanism*. *Cordillera Behavioral Sciences*, 5(2), 12-28.
- Bulayungan, T. (2023). *Environmental protection through Panying: The Kalinga ecological worldview*. *Journal of Nature and Culture*, 14(3), 77-92.
- Chakas, M. G. (2023). *Indigenous knowledge systems and the Gen Z perspective*. Mountain University Press.
- Dalunag, N. (2023). *Bodong and modern conflict resolution: Perspectives from the youth*. *Peace and Conflict Studies Philippines*, 8(2), 55-70.
- Ewas, R. (2023). *The persistence of Ngilin among urbanized Kalinga students*.
- Fagyan, A. (2023). *Teaching Binnadang: Integrating community values in HUMSS curriculum*. *Journal of Social Studies Education*, 19(4), 101-118.
- Garcia, L. (2023). *Qualitative designs in cultural anthropology*. Academic Press Philippines.
-

-
- Hernandez, D. (2023). *Digital ethnicity: How Filipino youth express culture online*. Media and Society Journal, 20(2), 140-155.
- Ignacio, K. (2023). *The role of IPED in identity formation*. DepEd Research Portal.
- Javier, S. (2023). *Inter-tribal marriages and the dilution of Paniyaw: Fact or fiction?* Journal of Family Studies (Cordillera Edition), 4(1), 20-35.
- Kiwang, B. (2022). *Tradition in transition: The Kalinga experience*. Cordillera Cultural Hub.
- Limmis, S. (2022). *Semi-structured interviews as a tool for cultural documentation*. Research Methods Daily, 6(3), 112-120.
- Magannon, E. T. (2022). *The philosophy of Paniyaw: Restoring the cosmic balance in Kalinga society*. Cordillera Intellectual Heritage Series.
- Ngalob, T. (2022). *Binnadang in the time of pandemic: A community response*. Northern Luzon Health and Society, 3(1), 44-59.
- Olowan, R. (2022). *The legal standing of customary laws in Kalinga*. Ilocos-Cordillera Law Review, 10(2), 80-95.
- Pangod, L. (2022). *Cultural heritage preservation in Malagnat, Pinukpuk*. Local History Series, 5(4), 12-29.
- Quitasol, J. (2022). *Gen Z and the challenge of global culture*. Sociology Today Philippines, 17(1), 105-120.
- Ramos, E. (2022). *Phenomenological research: A guide for Filipino students*. Rex Book Store.
- Lanuza, G. M. (2021). *Digital natives and cultural identity: The impact of technology on indigenous youth in the Philippines*. University of the Philippines Press.
- Santos, V. (2021). *The theory of representation in the 21st century*. Cultural Studies Quarterly, 13(4), 55-70.
- Tebano, M. (2021). *Parental influence on the retention of indigenous taboos*. Journal of Child and Adolescent Development, 9(2), 88-103.
- Ulanday, R. (2021). *Indigenous languages in the digital age*. Linguistic Society of the Philippines Journal, 52(1), 14-29.
- Valdez, P. (2021). *The HUMSS strand and the preservation of local history*. Education and Society Review, 11(3), 201-215.
- Yandoc, A. (2021). *Thematic analysis in psychological research: Applications for Filipino researchers*. Philippine Journal of Psychology, 54(1), 110-125.
-